

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ**

19 квітня 2019 року

Біла Церква
2019

УДК 811.161.2'243:378.016

Редакційна колегія:

Даниленко А.С., академік НААН, д-р екон. наук, ректор університету, голова оргкомітету.

Варченко О.М., професор, д-р екон. наук, проректор з наукової та інноваційної діяльності, заступник голови оргкомітету.

Димань Т.М., професор, д-р с.-г. наук, проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності.

Борщовецька В.Д., доцент, канд. пед. наук, декан факультету права та лінгвістики.

Качан Л.М., доцент, канд. с.-г. наук, завідувач відділу аспірантури та докторантури, вчений секретар університету.

Царенко Т.М., доцент, канд. вет. наук, начальник відділу наукової та інноваційної діяльності.

Зубченко В.В., доцент, канд. екон. наук, начальник навчально-методичного відділу моніторингу якості освіти та виховної роботи.

Олешко О.Г., доцент, канд. с.-г. наук, координатор НТТМ університету.

Судика Н.В., відповідальний секретар, начальник редакційно-видавничого відділу.

Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної:
Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 19 квітня.
Білоцерківський НАУ, 2019. 84 с.

4. Максимов С.Є. Практичний курс перекладу (англійська і українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу: навч. посіб. / С. Є. Максимов. 2-ге вид., випр. і доп. К.: Ленвіт, 2012. 203 с.
5. Москальская О. И. Грамматика текста / О. И. Москальская. М. : Высшая школа, 1981. 183 с.
6. Новиков А. И. Семантика текста и её формализация / А. И. Новиков. М. : Наука, 1983. – 215 с.
7. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации / Е. А. Селиванова. К. : Брама, 2004. 336 с.
8. Сорокин Ю. А. Текст, цельность, связность, эмотивность / Ю. А. Сорокин // Аспекты общей и частной лингвистической теории текста. М. : Наука, 1982. С. 61–75.
9. Тураева З. Я. Лингвистика текста : Текст, структура и семантика / З. Я. Тураева. М. : Просвещение, 1986. 127 с.
10. Хованская З. И. Категория связности и смысловое развёртывание коммуникации / З. И. Хованская // Сб. научн. тр. МГПИИЯ им. М.Тореза. М., 1980. Вып. 158. С. 100–119.
11. Шевченко Н. В. Основы лингвистики текста: Учебное пособие / Н. В. Шевченко. М.: Приор-издат, 2003. 160 с.
12. Beaugrande R. Factors in a Theory of Poetic Translating / R. De Beaugrande. – Assen : Van Gorcum, 1978. 212 p.
13. Hoey M. Patterns of Lexis in Text / M. Hoey. Oxford: Oxford University Press, 1991. 276 p.

УДК 378.091.212/.33-054.6:81'243

ТИМЧУК І.М.

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті аналізуються проблеми, з якими зіштовхуються викладачі та студенти-іноземці при вивченні української мови як іноземної: низький рівень мотивації навчання; фактор «лінії»; низький рівень репродуктивних здібностей; робота викладача у групі з «різномірівневими студентами», психологічна адаптація до зміни оточення; культурологічні та ментальні відмінності; відсутність достатньої кількості підручників які б відповідали сучасним вимогам Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти. У статті розглядаються деякі шляхи усунення зазначених проблем.

Ключові слова: проблема навчання, українська мова як іноземна, мотивація, фактор «лінії», міжпредметне заняття, рольова гра, комплексний підхід, міжпредметні зв'язки.

Реформи, модернізація вищої освіти збільшує можливості для мобільності студентів. У Білоцерківському національному аграрному університеті можна зустріти студентів із Камеруну, Індії, Пакистану, Алжиру, Гвінеї, Ірану. Першим ступенем у здобутті вищої освіти для іноземних громадян є оволодіння українською мовою як іноземною. Різноманітні аспекти та проблеми викладання української мови як іноземної останнім часом досить активно розглядаються у сфері методики викладання української мови та лінгвістики такими науковцями, як Бей Л. Б., Тростинська О. М., які проаналізували склад контингенту іноземних

студентів з точки зору можливостей вивчення ними української мови та визначили зміст курсу для кожної категорії студентів [1]. Фоміна Л. В., Скорбач Т. В., Кулікова І. І. розглядають у своїй роботі особливості організації занять з української мови для англomовних студентів. Науковці подають спеціальні прийоми та техніки викладання української мови як іноземної щодо рівня, знань, потреб, інтересів студентів-іноземців [8]. І. Кочан зробила огляд і систематизацію методичних праць, підручників та посібників з української мови як іноземної, що виходили в Україні та за кордоном, написані окремими авторами чи авторськими колективами [4]. Пальчикова О. О. обґрунтована важливість навчання української мови в іншомовній аудиторії. Науковець виокремила низку нерозв'язаних проблем, які виникають під час навчання української мови представників іноземних спільнот [6]. Пошуку ефективних технологій навчання приділяють увагу у своїх дослідженнях А. Алексюк, В. Беспалько, О. Вербицький, Л. Давидов, А. Трещев, О. Коваленко, Є. Машбиць, О. Пехота, С. Сисоева та ін. Все ж, багато аспектів методики викладання української мови як іноземної залишаються актуальними і нерозробленими.

Проаналізувавши досвід, набутий кафедрою славістичної філології, педагогіки та методики викладання БНАУ, виділимо проблеми, з якими стикаються викладачі та студенти-іноземці при вивченні української мови як іноземної:

1. Відсутність мотивації до вивчення мови. Більшість психологів зазначають, що не можна навчити мови без наявності мотивації. Студенти-іноземці вважають, що не потрібно досконало вивчати українську мову, так як після закінчення мовних курсів подальше навчання в університеті буде відбуватися англійською мовою.

2. Фактор «ліні». Певна категорія іноземних студентів все ж має бажання (мотивацію) вивчити українську мову, усвідомлює важливість знань мови країни у якій планує прожити наступних 5-6 років, але не готові докласти до цього жодних зусиль.

3. Попередній рівень освіти. Багато студентів прибувають із країн з нестабільною інфраструктурою, із крайньою вбогістю. Це означає, що багато хто з них не мав можливості отримати ґрунтовних знань з мови-посередника – англійської мови. Такі студенти не володіють концепціями, навичками, інструментами навчання, таким чином, вивчення мови стає набагато складнішим.

4. Робота викладача у групі із «різномірними» студентами, а саме із студентами з високою мотивацією до вивчення мови та комунікативними мовними здібностями і протилежною категорією студентів; із студентами, які не мають пропусків занять та студентами які мають багато безпричинних пропусків.

5. Вивчення лексики та багаторазове повторення пройденого матеріалу. Ми підтримуємо думку О. Палінської та О. Туркевич, що вивчення лексики – найважливіша частина мовного курсу. Спочатку вивчаємо слова, потім – фрази, а потім все це застосовуємо у мовленні. Щоб вивчити лексику потрібно мати

чітку мету, навчатися послідовно, працювати творчо і повторювати вивчене. Психологи говорять: щоб засвоїти нове слово, потрібно його 80 разів використати: почути, написати, вимовити, прочитати [5].

6. Відсутність достатньої кількості підручників, які б відповідали сучасним вимогам до підручника, а саме у відповідності до вимог програми та Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти [3].

7. Адаптація до нових умов життя студентів-іноземців. Зміна життєвого оточення проходить складно. Вона включає в себе як психологічні проблеми так і фізіологічні, що призводять, у свою чергу, до частих пропусків занять і, відповідно, до зниження якості отриманих знань.

8. Культурологічні та ментальні відмінності. Вони надзвичайно впливають на дисципліну на занятті, і, відповідно, на якість навчання. Студенти із країн Північної Африки надзвичайно запальні, темпераментні, за спрямованістю – здебільшого екстравертованого типу. У них жива міміка, виразна жестикуляція, часто швидкий темп мовлення. Разом з тим, вони часто нестримані, занадто емоційні, прямолінійні. Також схильні до порушення дисципліни на заняттях. Міжособистісні конфлікти вирішують занадто емоційно, часто через особисті неприємності відмовляються працювати у запропонованих парах чи групах. Тому викладачу потрібно постійно зацікавлювати таких студентів, давати індивідуальні заняття, постійно змінювати види діяльності та методи навчання з метою утримання уваги та збереження дисципліни.

9. Норми поведінки. Європейські практики освіти, поведінки й очікувань дуже часто відрізняються від культурних норм країн походження біженців. Таким студентам потрібна допомога в розумінні нових звичаїв та адаптації до них.

Розглянемо деякі із можливих шляхів подолання зазначених вище проблем.

1. Підвищення мотивації: знайомством із кращими зразками української літератури, знайомством із українськими традиціями і звичаями, прослуховуванням сучасної якісної української музики, екскурсіями на виробництво і та ін.

2. Використання мультимедійних технологій: створення презентацій, відеозйомка фрагментів уроків із наступним обговоренням.

3. Комплексний підхід до занять зумовлений природою мовлення: у мовленні всі види діяльності взаємодіють, сприяють формуванню один одного. Отже, всі аспекти мови – фонетичний, лексичний, граматичний – вивчаються у взаємозв'язку. Так, кожна доза мовного матеріалу повинна опрацьовуватись у всіх видах мовленнєвої діяльності. Наприклад, засвоюючи структуру активного граматичного мінімуму, необхідно передбачити вправи у вживанні та розумінні цього явища в усіх видах мовленнєвої діяльності [2].

4. Проведення міжпредметних занять із українськими студентами. Такі заняття сприятимуть розвитку і покращенню комунікативних навичок, обміну інформацією щодо інтересів і життя молоді у різних країнах.

5. Використання рольових ігор як засобу підвищення мотивації до вивчення української мови як іноземної. Переваги такого методу навчання у максимальному наближенні до реальних умов життя. Особливо результативним метод рольових ігор проявив себе при вивченні таких тем: «Транспорт», «Туризм», «Готель», «Ресторан», «Співбесіда з роботодавцем» і ін.

6. Створення комплексу навчальних посібників і методичних матеріалів, який би забезпечував поєднання основних видів діяльності у відповідності до вимог програми та Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти [3]. Над цією проблемою і працює кафедра славістичної філології, педагогіки та методики викладання Білоцерківського національного аграрного університету.

Отже, невирішених проблем багато! Але їх потрібно колективно обговорювати та шукати шляхи розв'язання на щорічних науково-практичних конференціях чи круглих столах із питань методики викладання української мови як іноземної.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бей Л.Б. Проблеми викладання української мови різним категоріям іноземних студентів / Л.Б. Бей, О.М. Тростинська // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі: Міжпредметні зв'язки. Вип. 12. Харків : Константа, 2008. С. 48–59.

2. Гелецька А.І. Методика викладання української мови як іноземної у вищих навчальних закладах / А.І. Гелецька // Матеріали за 7-а Міжнародна научна практична конференція, «Achievement of high school», 2011. Том 21. Филологічні науки, Софія. «Бял ГРАД-БГ» ООД - 64 стр.

3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання, доктор педагогічних наук, проф С.Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.

4. Кочан І. Становлення і розвиток методики викладання української мови як іноземної // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2012. Вип. 7. С. 17–24.

5. Палінська О. Крок -1 (рівень А1-А2. Українська мова як іноземна: книга для студента. – 2-ге вид., випр. і доп./ Олесья Палінська, Оксана Туркевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 104 с.: кольор. іл

6. Пальчикова О.О. Проблеми навчання української мови в іншомовній аудиторії Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology. Vol. 9, 2013 С.109-112.

7. Рекомендації щодо організації навчального процесу для викладачів української мови як іноземної, які будуть працювати з біженцями, шукачами притулку // <http://uchika.in.ua/rekomendaciyi-shodo-organizaciyi-navchalenogo-procesu-dlya-vik.html>

8. Фоміна Л. В. Традиційні та інноваційні підходи до вивчення української мови як іноземної у вищій медичній школі / Л. В. Фоміна, Т. В. Скорбач, І. І. Кулікова // Методологія та практика лінгвістичної підготовки іноземних студентів : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Х. : ХНМУ, 2014. С. 248–252.

ЗМІСТ

Баран Н.А. Окремі аспекти викладання української мови як іноземної	3
Беценко Т.П. Лінгвокультурологічний аналіз тексту як один із різновидів навчальної роботи у процесі вивчення української мови як іноземної	6
Бойко Л.П. Інформаційний контент щодо викладання української мови як іноземної іспаномовним студентам з Латинської Америки (порівняльний системно-структурний аналіз української та іспанської мов – фонетично-морфологічно-синтаксичний аспект)	9
Бойчук О.А. Особливості вивчення української мови як іноземної угорцями (типові граматичні помилки)	10
Вакалюк Н.І., Тарасюк А.М. Особливості використання змішаного навчання при викладанні іноземної мови у ВНЗ	12
Гринь Ю.В. До проблеми використання мультимедійних презентацій на заняттях з навчання аудіюванню фахових текстів на довузівському етапі	15
Даниленко Л.В. Мотивація іноземних студентів до вивчення української мови в умовах зросійщеного мовного середовища (на прикладі груп індійських студентів англомовної форми навчання)	17
Дем'яненко О.О. Соціокультурна сфера спілкування студентів-іноземців: проблеми і виклики, практика	19
Захарків І. М. Teaching grammar of Ukrainian language as a foreign language: comparative analysis	22
Зозуля І.Є. Особливості методики викладання граматики української мови як іноземної	24
Карпенко С.Д. Формування навички читання та розуміння україномовного тексту у студентів-іноземців	27
Курушина М.А., Поляков Д.А. Комплексний підхід до навчання говоріння у викладанні української мови як іноземної	30
Кушнір І.М. Сучасна лінгводидактична парадигма навчання української мови як іноземної	33
Линчак І.М. Формування мовленнєвої компетенції іноземних студентів на заняттях УМІ (на прикладі теми «Пори року. Явища природи»)	35
Лісовий М.І. Комплексний підручник з української мови як іноземної	38
Лощина І.С. Аудіювання при викладанні української мови як іноземної	40
Малець Н.Б. Утвердження української мови в сучасних мультикультурних процесах України	42
Морошану Л.І., Нікітіна І.В. Навчально-методичне забезпечення вивчення професійної лексики української мови як іноземної студентами-медиками Міжнародного гуманітарного університету	44
Московчук Н.М. Порівняльна характеристика рівнів сформованості україномовної професійно-комунікативної компетенції майбутніх іноземних фахівців технічних спеціальностей	46
Онисенко С.В. Особливості формування комунікативних навичок в іноземних студентів: ігровий аспект	49
Погоріла С.Г. Елементи мовної підготовки іноземних студентів у процесі вивчення української мови як іноземної в умовах довузівської підготовки	51
Рейда О.А. Самостійне читання в процесі вивчення української мови студентами-іноземцями	53
Резнік В.Г. Проектна робота на заняттях з німецької мови як другої іноземної як важлива складова формування та розвитку комунікативних навичок у студентів-філологів	56
Роман Л.А. Навчально-методичне забезпечення викладання дисципліни «Українська мова як іноземна» на кафедрі суспільних наук та українознавства ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет»	58

	84
Рудакова Т.М. Мовний бар'єр на заняттях з української мови як іноземної: причини виникнення та способи подолання	60
Самусенко О.М. Розмовна практика як спосіб подолання мовного бар'єра у вивченні іноземної мови	62
Світлик М.Д. Ігрові вправи та рольові ігри – ефективні методи викладання української мови як іноземної	64
Стрілецька С.В. Лексико-семантична когезія та її лінгвістична характеристика у текстах різних функціональних стилів мови	67
Тимчук І.М. Проблеми навчання іноземних студентів у процесі вивчення української мови в умовах довузівської підготовки	70
Товт І.С. Сучасне заняття з української мови у системі особистісно-орієнтованого навчання	74
Цвид-Гром О.П. Актуальні питання інтернаціоналізації вищої освіти в Україні у контексті підвищення її якості	75
Швець Г.Д. Краєзнавчий текст у навчальній текстотечі з української мови як іноземної	78
Терещук М. М. Юридичні аспекти реалізації права на освіту іноземних громадян: європейський досвід та способи втілення в Україні	80